

**Ανάλυση και αποτελέσματα αξιολόγησης εκπαιδευτικού προγράμματος
«Μια μέρα στην Ακρόπολη αναστηλώνοντας τα μνημεία της»**

29 & 30 Μαρτίου 2012

**Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης
Τομέας Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης**

Περιεχόμενα

Περιγραφή προγράμματος.....	3
Μεθοδολογία και στόχοι αξιολόγησης.....	5
Ερωτηματολόγια μαθητών.....	5
Δομή ερωτηματολογίου.....	5
1η Ενότητα, Γενικά χαρακτηριστικά και προφίλ μαθητών.....	5
2η Ενότητα, Παλαιότερες εμπειρίες επίσκεψης και προηγούμενες γνώσεις σχετικά με την Ακρόπολη και τα αναστηλωτικά προγράμματα.....	6
3η Ενότητα, Η εμπειρία των μαθητών κατά τη διάρκεια του προγράμματος.....	6
4η Ενότητα, Οι τάσεις των μαθητών μετά τις δραστηριότητες του προγράμματος και οι προτάσεις τους.....	11
Ερωτηματολόγιο εκπαιδευτικών.....	13
Δομή ερωτηματολογίου.....	13
1η Ενότητα, Προετοιμασία εκπαιδευτικών πριν από το πρόγραμμα – Σεμινάριο Επιμόρφωσης.....	13
2η Ενότητα, Κατά τη διάρκεια του προγράμματος.....	15
3η Ενότητα, Μετά από το πρόγραμμα.....	16
Συμπεράσματα.....	17
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1.....	19
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2.....	21

Περιγραφή προγράμματος

Ο Τομέας Ενημέρωσης & Εκπαίδευσης της Υπηρεσίας Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης σε συνεργασία με την Α' Εφορεία Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων οργάνωσε στην Ακρόπολη ένα ειδικό διήμερο εκπαιδευτικό πρόγραμμα με θέμα «Μια Μέρα στην Ακρόπολη Αναστηλώνοντας τα Μνημεία της», στο οποίο συμμετείχαν 600 μαθητές και 38 εκπαιδευτικοί από 21 σχολεία της Αττικής.

Το πρόγραμμα απευθυνόταν σε σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και συγκεκριμένα στη Γ' Γυμνασίου. Στόχος ήταν η γνωριμία και η ενημέρωση των μαθητών με τα μνημεία και με το μεγάλο σύγχρονο τεχνικό έργο που συντελείται στην Ακρόπολη μέσα από την παρακολούθηση και συμμετοχή σε μία σειρά εργαστηρίων στο χώρο της Ακρόπολης. Συνολικά στάλθηκαν 200 ηλεκτρονικές προσκλήσεις σε όλα τα γυμνάσια της Αττικής. Απάντησαν 82 σχολεία και απ' αυτά συμμετείχαν τα πρώτα 21 σχολεία που δήλωσαν συμμετοχή. Το κάθε σχολείο μπορούσε να φέρει έως 30 μαθητές που χωρίζονταν σε δύο ομάδες των 15 ατόμων και συνοδεύονταν από 1 εκπαιδευτικό η κάθε μία.

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή του σχολείου στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα ήταν η παρακολούθηση ενός σεμιναρίου και από τους δύο καθηγητές. Το σεμινάριο πραγματοποιήθηκε ένα μήνα πριν από το πρόγραμμα στο Μουσείο της Ακρόπολης. Οι εκπαιδευτικοί ενημερώθηκαν για τα προβλήματα των μνημείων, τα αίτια της επέμβασης και τις αναστηλωτικές επεμβάσεις που λαμβάνουν χώρα ή που έχουν ήδη ολοκληρωθεί. Επίσης είδαν αποσπάσματα από ταινίες και έγινε αναλυτική παρουσίαση της ιστοσελίδας της ΥΣΜΑ. Στο κάθε σχολείο προσφέρθηκε ο εκπαιδευτικός φάκελος «Ακρόπολη και Αναστήλωση» καθώς και βιβλία και αφίσες για τη βιβλιοθήκη του. Για την επεξεργασία του υλικού, οι εκπαιδευτικοί χωρίστηκαν σε τέσσερις ομάδες και επεξεργάστηκαν με τη βοήθειά μας τα έντυπα του εκπαιδευτικού φακέλου και κυρίως το έντυπο με τις προτάσεις για τις δυνατότητες αξιοποίησης του υλικού στη σχολική διαδικασία. Το σεμινάριο ολοκληρώθηκε με μία ξενάγηση των εκπαιδευτικών στο Μουσείο, όπου είχαν τη δυνατότητα να δουν τα αρχιτεκτονικά μέλη και να κατανοήσουν το γλυπτικό διάκοσμο του κάθε μνημείου.

Την ημέρα του προγράμματος μοιράστηκε σε όλους τους μαθητές και εκπαιδευτικούς μία μικρή αναμνηστική αφίσα της Ακρόπολης. Αυτή περιελάμβανε και έναν ειδικά σχεδιασμένο χάρτη του χώρου με τις θέσεις των εργαστηρίων, προκειμένου να γνωρίζουν πώς θα κινηθούν από το ένα εργαστήριο στο άλλο και τι θα παρακολουθήσουν στο κάθε ένα απ' αυτά.

Στο **Ναό της Αθηνάς Νίκης**, οι μαθητές είχαν τη δυνατότητα να γνωρίσουν ένα ολοκληρωμένο αναστηλωτικό πρόγραμμα, καθώς ο ναός αποσυναρμολογήθηκε στο σύνολό του, τα μέλη του συντηρήθηκαν και συμπληρώθηκαν και στη συνέχεια ο ναός επανασυναρμολογήθηκε.

Στα **Προπύλαια**, μέσα στο μνημείο, οι μαθητές μπορούσαν να θαυμάσουν την εντυπωσιακή οροφή με τα δύο νέα ιωνικά κιονόκρανα, τις τεράστιες δοκούς και τα φατνώματα που προέκυψαν από την έρευνα και τις νέες συγκολλήσεις θραυσμάτων. Επίσης είδαν από κοντά τα εργαλεία, και έμαθαν τις τεχνικές λάξευσης του μαρμάρου από ειδικούς λιθοξόους και είχαν τη δυνατότητα να παρατηρήσουν τα ίχνη των διαφορετικών εργαλείων στο αρχαίο μάρμαρο.

Στην επόμενη θέση, γνώρισαν τις αρχές που διέπουν την καταγραφή των πολυάριθμων **διάσπαρτων αρχιτεκτονικών μελών** που αποσκοπεί στην αναγνώριση των θραυσμάτων και την απόδοσή τους στα αντίστοιχα μνημεία.

Στο **Ερέχθειο** γνώρισαν ένα ακόμη μνημείο που η αναστήλωσή του έχει ολοκληρωθεί. Οι επεμβάσεις εδώ αφορούσαν το μεγαλύτερο μέρος των τοίχων και των οροφών, την αποκατάσταση «του κλειστού σχήματος» της ανατολικής όψης του μνημείου με την προσθήκη του γωνιακού κίονα- αντιγράφου και του θριγκού, τη μεταφορά των Καρυατίδων στο Μουσείο αλλά και τον καθαρισμό τους με τεχνολογία ακτίνων Λέιζερ.

Στον **Παρθενώνα**, στο μεγαλύτερο μνημείο του Ιερού Βράχου, γνώρισαν πολλές και διαφορετικές αναστηλωτικές εργασίες. Μέσα στο ναό, στα βορειοανατολικά είδαν αποκαταστημένη την ανατολική όψη του ναού, τον πρόναο και τη βόρεια κιονοστοιχία. Επίσης έμαθαν για τη μέθοδο λάξευσης των ραβδώσεων των κίωνων. Στα νοτιοδυτικά, είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν τις εργασίες συγκόλλησης των τμημάτων ενός αρχαίου αρχιτεκτονικού μέλους, βάρους 8 τόνων, επάνω σε ειδική πλατφόρμα συγκόλλησης.

Στο εργοτάξιο του Παρθενώνα, είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν για τις μεθόδους συντήρησης της επιφάνειας (ενέματα, καθαρισμός και κλείσιμο ρωγμών κ.α.) ενός αρχιτεκτονικού μέλους. Επίσης είδαν τον τρόπο αντιγραφής ενός εκμαγείου σε μάρμαρο με τη βοήθεια σημειοθέτη (πονταδόρου) ή με μηχανή γλυπτικής αντιγραφής (παντογράφου).

Στη δυτική πλευρά του ναού είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν για τις αναστηλωτικές εργασίες που είναι σε εξέλιξη στη ΒΔ και ΝΔ γωνία. Παράλληλα έμαθαν για το πρόγραμμα του οπισθόναου και ειδικότερα είδαν τα αντίγραφα της δυτικής ζωφόρου που τοποθετήθηκαν στο μνημείο μετά τη μετακίνηση των πρωτότυπων λίθων στο Μουσείο Ακρόπολης.

Η οργάνωση και παρουσίαση των θεμάτων του κάθε εργαστηρίου έγινε στους μαθητές από το έμπειρο προσωπικό της Υπηρεσίας μας, αρχιτέκτονες, αρχαιολόγους, πολιτικούς μηχανικούς, συντηρητές και λιθοξόους. Η συμβολή τους ήταν καθοριστική στην πραγματοποίηση και την επιτυχία του δύσκολου αυτού προγράμματος, κατά το οποίο 600 μαθητές και 38 εκπαιδευτικοί περιηγήθηκαν την Ακρόπολη και τα εργοτάξια και γνώρισαν από κοντά το τεράστιο αναστηλωτικό έργο που γίνεται.

Πρόκειται για τη διευθύντρια της ΥΣΜΑ, Β. Ελευθερίου, την επίτιμη διευθύντρια της ΥΣΜΑ, Μ. Ιωαννίδου και τους: Ε. Λεμπιδάκη, Δ. Μιχαλοπούλου, Κ. Καρανάσος, Ε. Πετροπούλου, Κ. Κουτσαδέλης, Π. Γεωργόπουλος, Μ. Τουφεκλής, Ε. Αγγελικοπούλου Κ. Φραντζικινάκη, Ε. Φραγκιαδάκη, Α. Μπιζίμη, Α. Σωτηρόπουλος, Α. Τσιμερέκη, Α. Χατζηπαπά, Ε. Τάκου, Ε. Κουτσουράκη, Γ. Κοτσιφάκος, Μ. Πετράκη, Ν. Γεωργίου, Β. Τζεμπελίκος, Λ. Στεφανιώτης, Κ. Δημόπουλος, Γ. Σκαλκώτος, Λ. Μιχαλάκος, Χρ. Χριστοπούλου, Ε. Σιουμπάρα, Ε. Σαλαβούρα, Ε. Ταγαρίδη, Κ. Τσιφλάς, Γ. Φραντζή, Δ. Γαρμπής, Δ. Χαμοπούλου, Σ. Γαβριηλίδου, Α. Πάνου, Ρ. Χριστοδουλοπούλου, Ε. Καρακίτσου, Κ. Μέγκουλας, Γ. Αγγελόπουλος, Λ. Μιμίδου, Α. Χουσάκος, Ι. Χίου, Α. Βρούβα, Γ. Αναστασιάδης, Δ. Ζέρβας, Β. Αλεξιάδης, Χ. Τσιμπουρλάς, Β. Παλιεράκη, Β. Δελιζήση, Ε. Ταβουκτσή, Σ. Αγγελόπουλος, Α. Παπανδρόπουλος, Σ.. Καρδάμης, Π. Κοκκινάκης, Π. Πραβίτας, Δ. Κώστας, Χ. Μπαζάκος, Β. Μανιδάκη, Ι. Κοντέας, Τ. Σουβλάκης

Μεθοδολογία και στόχοι αξιολόγησης

Μετά από την ολοκλήρωση του προγράμματος, μέσα στο Μάιο 2012 εστάλησαν ερωτηματολόγια αξιολόγησης στα 21 σχολεία από τα οποία ανταποκρίθηκαν τα 17. Σχεδιάστηκαν δύο ερωτηματολόγια, ένα διαμορφωμένο για τους μαθητές και ένα για τους εκπαιδευτικούς. Συγκεντρώθηκαν 446 ερωτηματολόγια που συμπληρώθηκαν από τους μαθητές και 34 από τους εκπαιδευτικούς συνοδούς. Στόχοι της αξιολόγησης ήταν:

- η διερεύνηση της επίτευξης των στόχων του προγράμματος
- η αποτύπωση της συνολικής εμπειρίας των μαθητικών ομάδων
- η καταγραφή προτάσεων για μελλοντικά παρεμφερή προγράμματα.

Η ανάλυση έγινε στο πρόγραμμα EXCEL. Η ανταπόκριση των μαθητών στην αξιολόγηση αποτέλεσε ανέλπιστο γεγονός καθώς συμμετείχε το 75% των μαθητών. Το πλήθος των συγκεντρωθέντων ερωτηματολογίων συμβάλλει ώστε η ανάλυση να οδηγήσει σε ασφαλή συμπεράσματα για την αξιολόγηση του προγράμματος. Να σημειωθεί επίσης ότι το Τμήμα εφαρμόζει σε όλες τις δράσεις του την αξιολόγηση αλλά αυτή τη φορά δεν εξετάζει μόνο ερωτηματολόγια που συμπληρώθηκαν από τους εκπαιδευτικούς συνοδούς αλλά και από τους ίδιους τους μαθητές. Ακολουθεί πρώτα η παρουσίαση των αποτελεσμάτων από την ανάλυση των ερωτηματολογίων των μαθητών και στη συνέχεια από των εκπαιδευτικών.

Ερωτηματολόγια μαθητών

Δομή ερωτηματολογίου

Οι ερωτήσεις ήταν κυρίως κλειστού τύπου με δυνατότητα πολλαπλής επιλογής αλλά και ανοικτού τύπου για την ελεύθερη διατύπωση απόψεων των μαθητών σχετικά με τις εντυπώσεις τους. Το ερωτηματολόγιο χωρίστηκε σε 4 ενότητες με ερωτήσεις που ερευνούσαν:

1. το προφίλ των μαθητών που συμμετείχαν (εισαγωγικό πλαίσιο, ερώτηση 8).
2. παλαιότερες εμπειρίες επίσκεψης και τις προηγούμενες γνώσεις σχετικά με την Ακρόπολη και τα αναστηλωτικά έργα (ερωτήσεις 1 & 2).
3. την εμπειρία των μαθητών κατά τη διάρκεια του προγράμματος, (ερωτήσεις 3, 4, 5).
4. τις τάσεις των μαθητών μετά τις δραστηριότητες του προγράμματος (ενδεχόμενη επιθυμία για περαιτέρω αναζήτηση σχετικά με την αναστήλωση) και τις προτάσεις τους για βελτίωση του εκπαιδευτικού προγράμματος (ερωτήσεις 6 & 7).

1^η Ενότητα

Γενικά χαρακτηριστικά και προφίλ μαθητών (εισαγωγικό πλαίσιο και ερώτηση 8)

Από τις απαντήσεις στο εισαγωγικό πλαίσιο του ερωτηματολογίου προκύπτει ότι οι περισσότεροι μαθητές που συμμετείχαν στην αξιολόγηση είναι κορίτσια (59%). Προκειμένου να αξιοποιηθεί η ευκαιρία της απευθείας συμμετοχής των μαθητών στην αξιολόγηση και να σκιαγραφηθεί το προφίλ των σύγχρονων εφήβων (ερώτηση 8), συμπεριλήφθηκε ερώτηση που διερευνούσε τις αγαπημένες

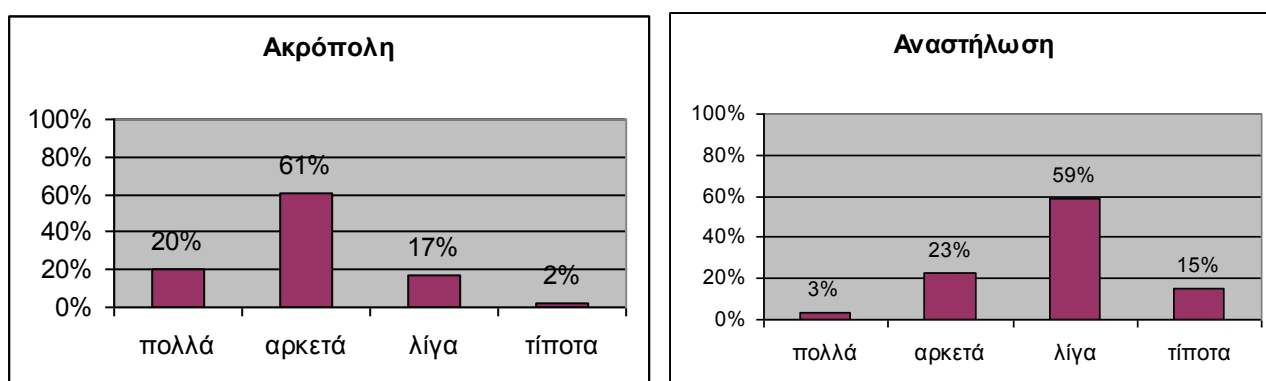
δραστηριότητές τους. Η ερώτηση ήταν πολλαπλής επιλογής, δηλαδή οι μαθητές κλήθηκαν να επιλέξουν περισσότερες από μία απαντήσεις εάν το επιθυμούσαν. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά, η συντριπτική πλειονότητα των μαθητών προτιμά να μοιράζει τον ελεύθερο χρόνο του στο ίντερνετ και στη μουσική (85%). Αγαπημένη ασχολία είναι επίσης ο αθλητισμός (70%) και ο κινηματογράφος (56%). Τα μισά περίπου παιδιά επιλέγουν την τηλεόραση (50%), τα ηλεκτρονικά παιχνίδια (40%) και την ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων (40%). Παιχνίδια (27%), θέατρο (17%) και ανάγνωση κόμικς (15%) αποτελούν τις λιγότερο δημοφιλείς δραστηριότητες. Άλλες δραστηριότητες επίσης, που προτιμούν οι μαθητές είναι ο χορός (5%), βόλτες με την παρέα τους (4%) και ζωγραφική (4%).

2^η Ενότητα

Παλαιότερες εμπειρίες επίσκεψης και προηγούμενες γνώσεις σχετικά με την Ακρόπολη και τα αναστηλωτικά προγράμματα (ερωτήσεις 1 & 2).

Στις δύο πρώτες ερωτήσεις αναζητήθηκαν στοιχεία για προηγούμενη επίσκεψη των μαθητών στην Ακρόπολη και τις γνώσεις που είχαν σχετικά με το Βράχο και τις αναστηλωτικές εργασίες. Το ποσοστό των μαθητών που έχει επισκεφθεί ξανά το Βράχο ανέρχεται στο 85% και μόνο για το 15% ήταν η πρώτη επίσκεψη στο Βράχο με αφορμή το πρόγραμμα. Από εκείνους που απάντησαν θετικά, οι περισσότεροι είχαν ξανάρθει με το σχολείο, κυρίως στις τελευταίες τάξεις του Δημοτικού (65%) και οι μισοί περίπου με την οικογένεια (52%). Το 21% δήλωσε ότι είχε επισκεφθεί την Ακρόπολη και με το σχολείο και με την οικογένεια. Το 3% των μαθητών δεν διευκρίνισε.

Στο παρακάτω γράφημα (1) αποτυπώνεται η προσωπική εκτίμηση των μαθητών για τις γνώσεις που είχαν πριν τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα. Τα 3/4 των μαθητών γνώριζαν αρκετά (61%) ή ακόμα και πολλά (20%) για την Ακρόπολη. Σχεδόν ανεστραμμένη είναι η εικόνα για τα έργα αναστήλωσης καθώς δύο στους τρεις μαθητές ήξερε λίγα (59%) ή τίποτα (15%). Οι μαθητές προφανώς συμπεριέλαβαν στο πρόγραμμα και τη διαδικασία προετοιμασίας στη τάξη από τους εκπαιδευτικούς της ομάδας και αξιολόγησαν τι γνώριζαν μέχρι εκείνη τη στιγμή.

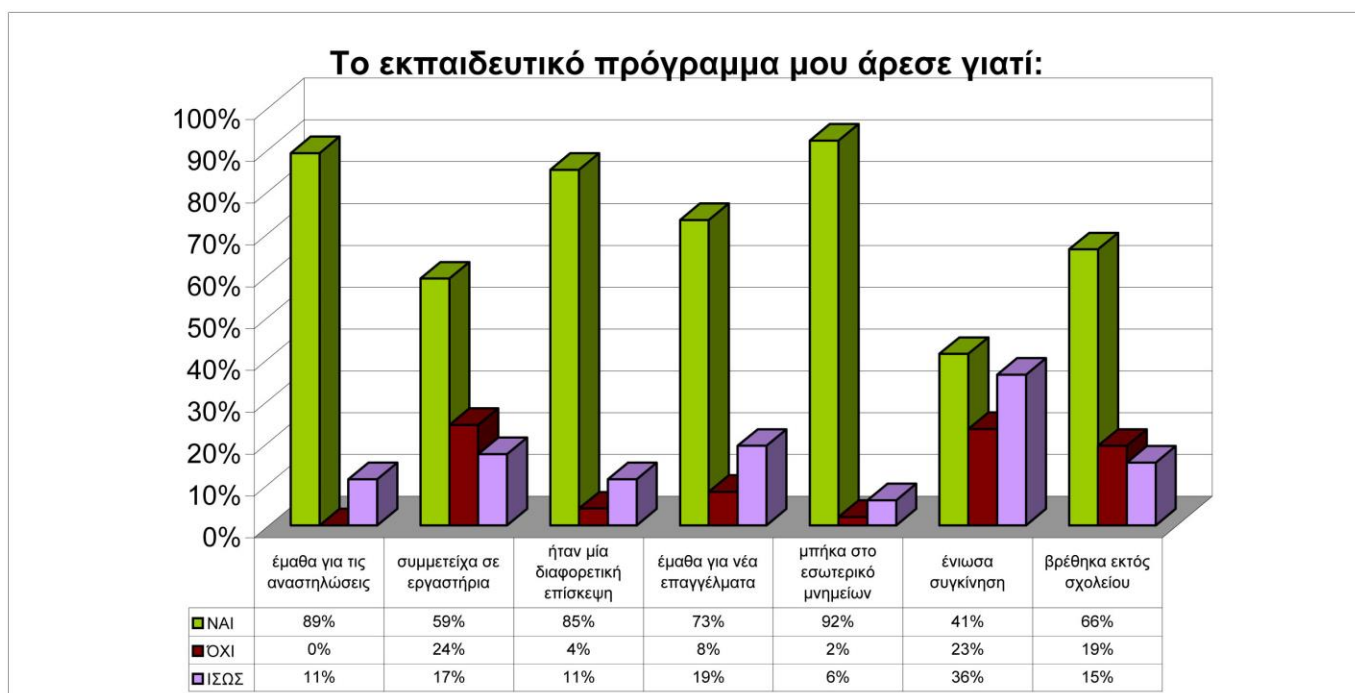
Γράφημα 1: Γνώσεις μαθητών πριν από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα

3^η Ενότητα

Η εμπειρία των μαθητών κατά τη διάρκεια του προγράμματος (ερωτήσεις 3, 4, 5)

Οι μαθητές τοποθετήθηκαν σε προκαθορισμένες προτάσεις σχετικά με αυτά που τους άρεσαν στο πρόγραμμα με ΝΑΙ, ΟΧΙ και ΙΣΩΣ (γράφημα 2). Ελέγχθηκε η γνωστική διάσταση (έμαθα για την Ακρόπολη και τα επαγγέλματα τις αναστήλωσης), η βιωματική διάσταση (συμμετείχα σε

εργαστήρια) και η κοινωνικό-συναισθηματική διάσταση της επίσκεψης, (ένιωση συγκίνηση, ήταν μια διαφορετική επίσκεψη, μπήκα στο εσωτερικό των μνημείων, ήμουν με τους συμμαθητές μου σ' ένα χώρο εκτός σχολείου). Όπως φαίνεται στο γράφημα 2, στις 5 από τις 6 ερωτήσεις τα ποσοστά των μαθητών που απάντησαν θετικά ανέρχονται πάνω από το 70%.

Γράφημα 2: Εντυπώσεις μαθητών

Στο τέλος της ερώτησης οι μαθητές είχαν τη δυνατότητα να προσθέσουν σχόλια για τα έργα αναστήλωσης και γενικά για την εμπειρία της επίσκεψης. Μολονότι η ερώτηση δεν ήταν υποχρεωτική, 200 (45%) από τους 446 μαθητές σχολίασαν συμπληρωματικά ό,τι τους έκανε εντύπωση:

το προσωπικό τους αναστήλωσης	37%
η διαδικασία της αναστήλωσης	23%
η αρχιτεκτονική / το μέγεθος των μνημείων	15%
το εσωτερικό του Παρθενώνα	11%
τα υλικά/εργαλεία της αναστήλωσης	9%
όλη η εμπειρία	4%
θέα από Ακρόπολη	4%

Τα σχόλια των μαθητών ήταν σε μεγάλο βαθμό ικανοποιητικά και ενθαρρυντικά. Παρατίθενται ενδεικτικά

Το προσωπικό της αναστήλωσης:

«Μ' εντυπωσίασε το πάθος και ο σεβασμός που είχε κάθε άνθρωπος που δούλευε και έκανε επεμβάσεις στα μνημεία», μαθήτρια, Βαρβάκειο Πρότυπο Πειραματικό Γυμνάσιο.

«Μου άρεσε που είδα ανθρώπους που αγαπούσαν πολύ την Ακρόπολη και βοηθούσαν για την αναστήλωσή της, οι οποίοι δουλεύουν πολύ σκληρά και προσπαθούν να μην κάνουν κανένα λάθος που θα τους πήγαινε πίσω.», μαθήτρια, 16^ο Γυμνάσιο Αθηνών.

«Με εντυπωσίασε η αφοσίωση των εργατών και η όρεξή τους για δουλειά καθώς και η αγάπη τους για τα μνημεία.», μαθήτρια, 2^ο Γυμνάσιο Υμηττού

«Μ' εντυπωσίασε η αλληλοσυνεργασία και η αλληλοσυμπλήρωση των ειδικοτήτων. Δεν το περίμενα!», μαθήτρια, 16^ο Γυμνάσιο Αθηνών.

«Μ' εντυπωσίασε η προσφορά των ανθρώπων για την συντήρηση και την αναστήλωση των μνημείων, χωρίς να σκέφτονται την χρηματική ανταμοιβή.», μαθητής, 1^ο Γυμνάσιο Μελισσίων.

«Μ' εντυπωσίασε η οργάνωση και η αφοσίωση που είχαν όλοι αυτοί οι επαγγελματίες.», μαθήτρια, 1^ο Γυμνάσιο Αγ.Δημητρίου.

«Δεν ήξερα, ούτε φανταζόμουν πόσοι άνθρωποι δουλεύουν στα έργα αναστήλωσης», μαθήτρια, 1^ο Γυμνάσιο Αγ.Δημητρίου.

«Μ' εντυπωσίασε η δυσκολία και οι ακραίες συνθήκες της δουλειάς των αναστηλωτών.», μαθητής, Πειραματικό Γυμνάσιο Αναβρύτων.

Η διαδικασία τους αναστήλωσης

«Με συγκίνησε το γεγονός ότι τα μνημεία αυτά, παρόλες τις καταστροφές που υπέστησαν συνεχίζουν με τη βοήθεια της τεχνολογίας και της εργασίας των αρχαιολόγων να διατηρούνται.», μαθήτρια, 7^ο Γυμνάσιο Ν. Σμύρνης.

«Μ' εντυπωσίασε περισσότερο από όλα ο τρόπος που γινόταν η συγκόλληση του αρχαίου μαρμάρου με το κατάλληλο αντίγραφο που ήταν καινούριο.», μαθήτρια, 18^ο Γυμνάσιο Αθηνών.

«Μ' εντυπωσίασε ιδιαίτερα ο τρόπος με τον οποίο αναγνωρίζονται τα μάρμαρα που βρίσκονται διασκορπισμένα στον αρχαιολογικό χώρο.», μαθήτρια, 1^ο Γυμνάσιο Μελισσίων.

«Έμαθα για την προσπάθεια που έκανε ο Μπαλάνος, πριν από περίπου 100 χρόνια για να συντηρήσει τα έργα.», μαθητής, 2^ο Γυμνάσιο Υμηττού.

«Περισσότερο μ' εντυπωσίασαν τα εργοτάξια, τα μηχανήματα και τα επαγγέλματα.», μαθητής, Βαρβάκειο Πρότυπο Πειραματικό Γυμνάσιο.

«Μ' εντυπωσίασε η μέθοδος και ο τρόπος και το γεγονός ότι δεν γίνεται πλήρης αποκατάσταση.», μαθητής, Βαρβάκειο Πρότυπο Πειραματικό Γυμνάσιο.

«Απ' ότι κατάλαβα η αναστήλωση δεν τελειώνει ποτέ και αυτό που με εντυπωσίασε περισσότερο είναι η υπομονή των εργατών που δουλεύουν με τις λεπτομέρειες.», μαθήτρια, 1^ο Γυμνάσιο Αγ.Δημητρίου.

Η αρχιτεκτονική των μνημείων/το μέγεθος των μνημείων

«Μ' εντυπωσίασε ο τρόπος που κτίζονταν τότε τα μνημεία και το γεγονός ότι διασώζονται μέχρι σήμερα.», μαθήτρια, Πειραματικό Γυμνάσιο Αναβρύτων.

«Μ' εντυπωσίασε που οι αρχαίοι χωρίς ειδικά μηχανήματα έφτιαξαν ένα αριστούργημα.», μαθητής, 13^ο Γυμνάσιο Περιστερίου.

«Μ' εντυπωσίασε το γεγονός της έκρηξης που έγινε στον Παρθενώνα και ότι κάποια κομμάτια του βρέθηκαν πολλά μέτρα μακριά του.», μαθητής, Βαρβάκειο Πρότυπο πειραματικό Γυμνάσιο.

«Εντυπωσιάστηκα από τα πολύ μεγάλα κομμάτια του μαρμάρου που υπήρχαν στο μπροστινό μέρος του Παρθενώνα. Ήταν αξιοθαύμαστο που εκείνα τα χρόνια μπορούσαν να μεταφέρουν και να τοποθετήσουν σε τόσο ψηλό ύψος τόσο βαριά υλικά.», μαθήτρια, 18^ο Γυμνάσιο Αθηνών.

«Μ' εντυπωσίασε το μεράκι, η υπομονή, το μεγαλείο των αρχαίων μνημείων και οι ιδιαίτερες στιγμές που μάθαμε για την ιστορία τους.», μαθήτρια, 40^ο Γυμνάσιο Αθηνών

«Μ' εντυπωσίασε που μετά από τόσα χρόνια βρίσκουν ακόμα πράγματα για τα μνημεία», μαθητής, 7^ο Γυμνάσιο Ν. Σμύρνης.

Το εσωτερικό του Παρθενώνα

«Εντυπωσιάστηκα και συγκινήθηκα που μπήκα μέσα στον Παρθενώνα και μου έκανε εντύπωση η φράση του συντηρητή πως ουσιαστικά η συντήρηση των μαρμάρων δεν θα τελειώσει ποτέ.», μαθήτρια, Βαρβάκειο Πρότυπο Πειραματικό Γυμνάσιο.

Τα υλικά/εργαλεία της αναστήλωσης

«Μ' εντυπωσίασαν τα εργαλεία των μαρμαράδων και που μας έδειξαν πως ξεχωρίζουν το έργο ενός μαρμαρά από ενός άλλου μόνο από τον τρόπο που σκάλιζαν το μάρμαρο.», μαθήτρια, 8^ο Γυμνάσιο Αθηνών

Όλη η εμπειρία

«Μ' εντυπωσίασαν οι γνώσεις των εργαζομένων και το πώς μ' έκαναν να θέλω να μάθω περισσότερα.», μαθήτρια, 18^ο Γυμνάσιο Αθηνών.

«Μ' εντυπωσίασε η προσεγμένη προσέγγιση, η σαφής διατύπωση των διαδικασιών, η επαφή με τους επαγγελματίες που έχουν την απίστευτη τύχη να αναστηλώνουν τα μνημεία της Ακρόπολης.», μαθήτρια, 16^ο Γυμνάσιο Αθηνών.

Θέα από Ακρόπολη

«Μ' εντυπωσίασε η θέα της Αττικής και το μέγεθος των μνημείων.», μαθητής, 2^ο Γυμνάσιο Καλλιπόλης.

Διάφορα

«Αυτό που με εντυπωσίασε και το παρατήρησα τώρα ήταν πως όσες φορές και να έρθω σε επαφή με τα μνημεία της Ακρόπολης, θα νιώσω δέος και ενθουσιασμό που λόγω της επιβλητικότητάς τους.», μαθήτρια, 2^ο Γυμνάσιο Υμηττού.

Στην 4^η ερώτηση ζητήθηκε από τους μαθητές να συμπληρώσουν εάν τους άρεσαν τα εργαστήρια και συγκεκριμένα τι απ' αυτά τους άρεσε πιο πολύ. Στην ερώτηση απάντησε το 92% των μαθητών και η ομαδοποίηση των σχολίων κατέδειξε ότι τα εργαστήρια μέσα στον Παρθενώνα και το εργαστήριο λιθοξοϊκής έκαναν εξαιρετική εντύπωση στα παιδιά γιατί απ' ό,τι λένε τα ίδια βίωσαν μία πρωτόγνωρη και διαφορετική εμπειρία. Να σημειωθεί ότι το 10% των μαθητών που απάντησε στην ερώτηση, δήλωσε ότι του άρεσαν εξίσου όλα τα εργαστήρια. Σχόλια μαθητών:

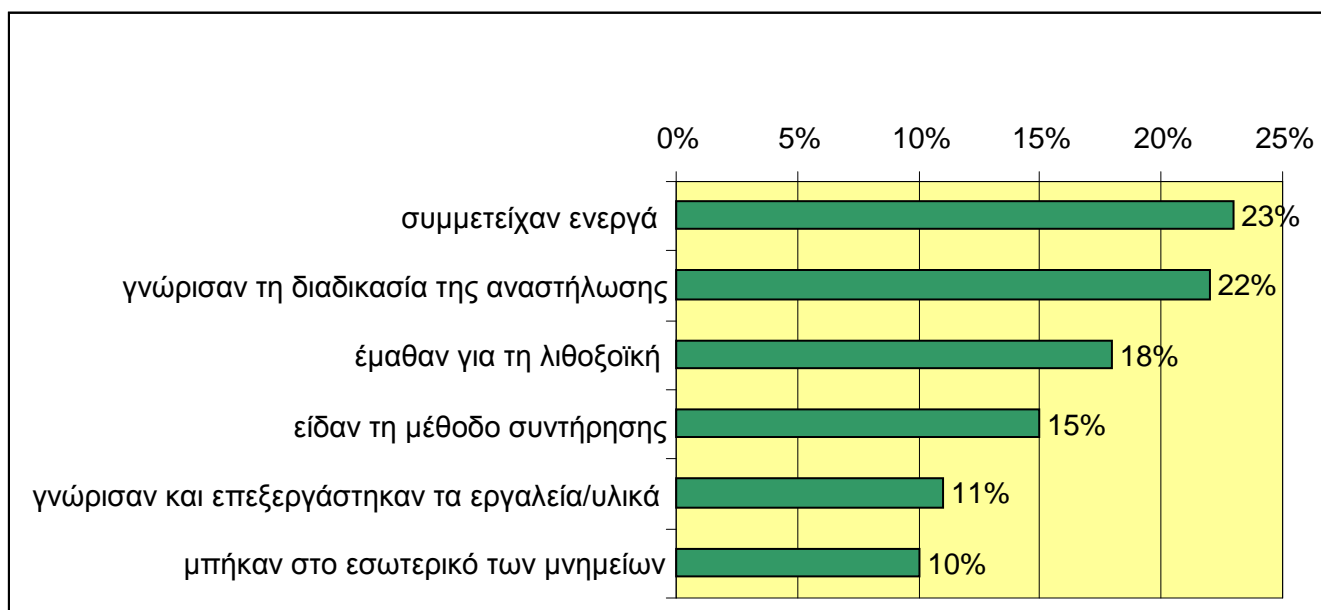
«Σίγουρα όλα τα εργαστήρια ήταν εξίσου ενδιαφέροντα, ωστόσο η επίσκεψη μου στο εσωτερικό του Παρθενώνα ήταν σίγουρα μία εμπειρία που θα εκτιμήσω κυρίως στο μέλλον γνωρίζοντας ότι μόνο λίγα άτομα είχαν την ευκαιρία αυτή.», μαθήτρια, 2^ο Γυμνάσιο Πετρούπολης.

«όλα γιατί κάθε ένα είχε κάτι διαφορετικό και ενδιαφέρον να μας μάθει.», μαθήτρια, 1^ο Γυμνάσιο Αγ.Δημητρίου.

«Μου άρεσαν όλα, το καθένα για το δικό του ξεχωριστό θέμα αλλά πιο πολύ στο εσωτερικό του Παρθενώνα που μάθαμε πως φτιάχνανε τα μάρμαρα για να αντέξουν στο χρόνο.», μαθήτρια, 2^ο Γυμνάσιο Αλίμου.

«Μου άρεσαν όλα. Απορώ με την υπομονή, την αφοσίωση και την εργατικότητα αυτών των ανθρώπων.», μαθήτρια, 2^ο Γυμνάσιο Υμηττού.

Το 46% των μαθητών προχώρησε και σε αιτιολογία της προτίμησής του σε κάποια εργαστήρια. Από την αποδελτίωση των σχολίων προκύπτει ότι τους άρεσαν διότι (γράφημα 3):

Γράφημα 3: Αιτιολογία προτίμησης στα εργαστήρια

Συμμετοχή:

«Μου άρεσε πολύ η δουλειά των μαρμαράδων που επεξεργάζονται το μάρμαρο. Μου άρεσε γιατί επεξεργάστηκα το μάρμαρο και ένιωσα σαν μαρμαράς.», μαθητής, 1ο Γυμνάσιο Μελισσίων.

Διαδικασία αναστήλωσης

«Μου άρεσε το εργαστήριο που είδα πώς ενώνονται τα μάρμαρα με ράβδους τιτανίου και με πρόσθετα μέλη μαρμάρου στο εσωτερικού του ναού.», μαθητής, 16^ο Γυμνάσιο Αθηνών.

«Το εργαστήριο που με εντυπωσίασε είναι αυτό που έβλεπαν κάποια κομμάτια και έπρεπε να βρουν από πού είναι, γιατί είναι δημιουργικό και πρωτότυπο», μαθήτρια, 2ο Γυμνάσιο Υμηττού.

«Μου άρεσε ότι είδαμε πως αποσυναρμολογήθηκε ο ναός της Αθηνάς Νίκης.», μαθητής, Βαρβάκειο Πρότυπο Πειραματικό Γυμνάσιο

Λιθοξοϊκή

«Μου άρεσε το σκάλισμα του μαρμάρου και ο τρόπος που το νέο μάρμαρο γινόταν ίδιο με το αρχαίο.», μαθητής, Πειραματικό Γυμνάσιο Αναβρύτων.

«Μου άρεσε το εργαστήριο στο οποίο σκάλιζαν το μάρμαρο. Ήταν εντυπωσιακό γιατί βλέπαμε διαφορετικούς χαρακτήρες σκαλισματος.», μαθήτρια, 2^ο Γυμνάσιο Πετρούπολης.

Συντήρηση

«Το εργαστήρι που καθάριζε τις πέτρες και έβγαζε τους μύκητες. Με εντυπωσίασαν οι σύριγγες και τα σφουγγαράκια που έβαζαν στο εσωτερικό των μαρμάρων, μαθήτρια, 16ο Γυμνάσιο Αθηνών.

«Το εργαστήριο της συντήρησης (8^ο) γιατί παραξενεύτηκα όταν είδα ότι συμπεριφέρονταν στα αρχαία μέλη σαν ανθρώπινα σώματα.», μαθήτρια, 2ο Γυμνάσιο Καλλιπόλης.

Εσωτερικό μνημείων

« Μ' εντυπωσίασε το εργαστήριο στο εσωτερικό του Παρθενώνα, γιατί μου δόθηκε η μοναδική ευκαιρία να μπω στο εσωτερικό του πιο ξακουστού μνημείου της χώρας μας.», μαθήτρια, 1ο Γυμνάσιο Μελισσίων.

Εργαλεία/υλικά

«Το εργαστήριο που μου άρεσε πιο πολύ ήταν αυτό που μας έδειξαν τον τρόπο αντιγραφής ενός εκμαγείου σε μάρμαρο με τη βοήθεια σημειοθέτη γιατί μου παρακίνησε το ενδιαφέρον να ψάξω και άλλα πράγματα για αναστηλωτικά έργα σ' άλλα μνημεία.», μαθητής, 13ο Γυμνάσιο Περιστερίου.

Στην ερώτηση 5 προσπαθήσαμε να ελέγξουμε εάν ο ειδικά σχεδιασμένος χάρτης που μοιράστηκε στις ομάδες βοήθησε τους μαθητές να κινηθούν από το ένα εργαστήριο στο άλλο. Πάνω από τους μισούς μαθητές δήλωσαν ότι ο χάρτης τους βοήθησε αρκετά ή πολύ. Το ποσοστό των μαθητών που δεν βοηθήθηκε ή βοηθήθηκε λίγο από το χάρτη περιορίζεται στο 18%.

4^η Ενότητα

Οι τάσεις των μαθητών μετά τις δραστηριότητες του προγράμματος και οι προτάσεις τους (ερωτήσεις 6 & 7).

Στη συνέχεια, ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα στοιχεία για τη στάση των μαθητών μετά τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα. Στην ερώτηση 6, περίπου οι μισοί (46%) μαθητές απάντησαν ότι με αφορμή το πρόγραμμα παρακινήθηκαν να αναζητήσουν πληροφορίες για τα μνημεία της Ακρόπολης. Το 24% απάντησε ότι δεν παρακινήθηκε και το 30% ότι ίσως αναζητήσει πληροφορίες. Για την αναζήτηση πληροφοριών για τα αναστηλωτικά έργα οι μαθητές διχάζονται: το 39% απαντάει θετικά και το 34% απαντάει αρνητικά. Το 30% απαντάει ίσως. Αξιοσημείωτο είναι ότι 86 μαθητές (20%) συμπλήρωσαν ότι ένιωσαν την επιθυμία να ψάξουν πληροφορίες για διαφορετικά θέματα. Ενδεικτικά, οι 33 μαθητές αναζήτησαν στοιχεία για τα επαγγέλματα της αναστήλωσης, οι 24 μαθητές σημείωσαν ότι θέλησαν να ψάξουν για την ιστορία των μνημείων της Ακρόπολης και τα αίτια της φθοράς τους και 7 μαθητές αναζήτησαν πληροφορίες για άλλα μνημεία. Ενδεικτικά σχόλια μαθητών:

Επαγγέλματα

«Θέλω να μάθω πληροφορίες για τους επιστήμονες που εργάζονται εκεί και για τις σπουδές που χρειάστηκε να κάνουν.», μαθήτρια, Βαρβάκειο Πρότυπο Πειραματικό Γυμνάσιο

«Να δω πολλά επαγγέλματα μπας και αποφασίσω να σκεφτώ μια δουλειά πιο γρήγορα.», μαθητής, 2^ο Γυμνάσιο Αλίμου.

«Με παρακίνησε να θέλω ν' ασχοληθώ με τη συντήρηση και το σκάλισμα του μαρμάρου.», μαθήτρια, 40^ο Γυμνάσιο Αθηνών

Ιστορία των μνημείων της Ακρόπολης και τα αίτια της φθοράς

«Αναζήτησα πληροφορίες για την ιστορία των μνημείων και τις καταστροφές που έχουν υποστεί.», μαθήτρια, 40^ο Γυμνάσιο Αθηνών.

«Έκανα αναζήτηση των αναστηλωτικών έργων και το χρόνο που θα χρειαστεί για να τελειώσουν τα έργα.», μαθητής 1^ο Γυμνάσιο Μελισσίων

«Θα αναζητήσω πληροφορίες από τα ξένα μέσα ενημέρωσης (εφημερίδες, άρθρα, ίντερνετ) για το πώς προβάλλουν τον αρχαιολογικό χώρο.», μαθητής, 1^ο Γυμνάσιο Μελισσίων.

Ορισμένοι μαθητές (12) δήλωσαν ότι αφυπνίσθηκε το ενδιαφέρον τους γενικότερα για τα πολιτιστικά μνημεία του τόπου. Ενδεικτικά σχόλια:

«...να ενδιαφερθώ για τα μνημεία της πατρίδος μου γενικώς», μαθήτρια, Βαρβάκειο Πρότυπο Πειραματικό Γυμνάσιο

«..να εκτιμήσω την πολιτιστική μας κληρονομιά», μαθήτρια, 7^ο Γυμνάσιο Ν. Σμύρνης.

Η ερώτηση περιελάμβανε και λίστα επιλογής απαντήσεων για το μέσο αναζήτησης των πληροφοριών. Τα 2/3 των μαθητών (75%) απαντάει ότι ανέτρεξε στο Ίντερνετ, το 38% συμβουλευτηκε το υλικό που παραδόθηκε στους εκπαιδευτικούς κατά το σεμινάριο και το 35% πλοηγήθηκε στην ιστοσελίδα της ΥΣΜΑ. Μόλις το 15% αναζήτησε πληροφορίες σε εγκυκλοπαίδεια και 7% σε υλικό της σχολικής βιβλιοθήκης.

Στην ερώτηση 7, οι μαθητές ενθαρρύνθηκαν να καταθέσουν τις προτάσεις τους για τη βελτίωση του προγράμματος. Το 80% απάντησε ότι δεν χρειάζεται κάποια αλλαγή, ενώ το 20% διατύπωσε επιπλέον προτάσεις για βελτίωση. Από τα σχόλια που διατυπώθηκαν κρίνουμε ως πιο αξιοποιήσιμο το αίτημα για διάλειμμα (28%) και περισσότερο χρόνο για κάθε εργαστήριο (20%). Επίσης, το 23% των μαθητών σημειώνει ότι θα προτιμούσε κάποια εργαστήρια να είναι πιο διαδραστικά.

Επιλογή προτάσεων από τους μαθητές:

«Σίγουρα η περιήγηση ήταν ικανοποιητική, αλλά δεν είχαμε τον αρκετό χρόνο σε κάθε στάση που κάναμε έτσι ώστε να δούμε τα εκθέματα, αλλά να κάνουμε και ερωτήσεις πάνω σε αυτό.», μαθητής, 18^ο Γυμνάσιο Αθηνών.

«περισσότερο χρόνο ώστε να μας εξηγήσουν οι μηχανικοί και οι τεχνίτες αναλυτικότερα τη δουλειά τους.», μαθήτρια, 16^ο Γυμνάσιο Αθηνών.

«παιχνίδια αναστήλωσης κτιρίων για διασκέδαση.», μαθήτρια, 40^ο Γυμνάσιο Αθηνών.

«Θα μπορούσαμε να ενημερωθούμε σχετικά με τη χρηματοδότηση της αναστήλωσης των μνημείων.», μαθητής, 1^ο Γυμνάσιο Μελισσίων

«Θα ήθελα να είναι πιο ενεργής η συμμετοχή μου. Όλα τα υπόλοιπα ήταν πολύ οργανωμένα και ενδιαφέροντα.», μαθήτρια 65^ο Γυμνάσιο Αθηνών.

Ερωτηματολόγιο εκπαιδευτικών

Συγκεντρώθηκαν **34** ερωτηματολόγια από τους εκπαιδευτικούς των **17** σχολείων που συμμετείχαν στην αξιολόγηση. Το σύνολο των σχολείων που συμμετείχε στο πρόγραμμα ήταν **21**. Οι μισοί από τους εκπαιδευτικούς ήταν φιλόλογοι. Οι υπόλοιποι προέρχονταν από ποικίλες ειδικότητες: Αγγλικής, Γερμανικής, Γαλλικής Φιλολογίας, Γεωλόγος, Εικαστικός, Φυσικός, Κοινωνιολόγος, Μαθηματικός, Μουσικός, Φυσικής Αγωγής, Τεχνολόγος – Ηλεκτρονικός και Θεολόγος.

Δομή ερωτηματολογίου

Οι ερωτήσεις ήταν κυρίως κλειστού τύπου σε συνδυασμό με ερωτήσεις σχολιασμού ανοιχτού τύπου. Το ερωτηματολόγιο δομημένο σε 3 ενότητες αποτελείτο από ερωτήσεις που αξιολογούν:

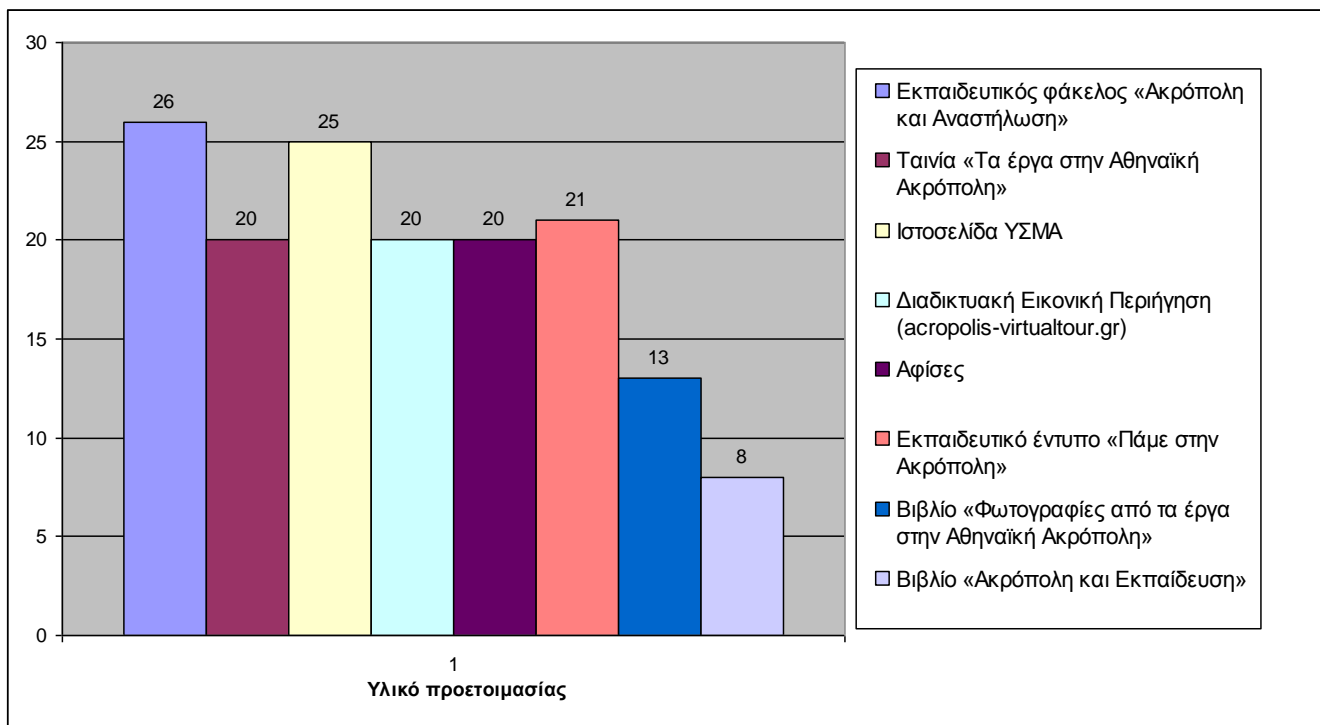
1. το διάστημα πριν το πρόγραμμα και κυρίως το σεμινάριο που παρακολούθησαν οι εκπαιδευτικοί (ερωτήσεις 1-5),
2. τη διαδικασία του προγράμματος στην Ακρόπολη (ερωτήσεις 6-11),
3. την επίδραση του προγράμματος στη σχολική ομάδα μετά την ολοκλήρωσή του (ερωτήσεις 12- 13).

1^η Ενότητα

Προετοιμασία εκπαιδευτικών πριν από το πρόγραμμα – Σεμινάριο Επιμόρφωσης (ερωτήσεις 1-5)

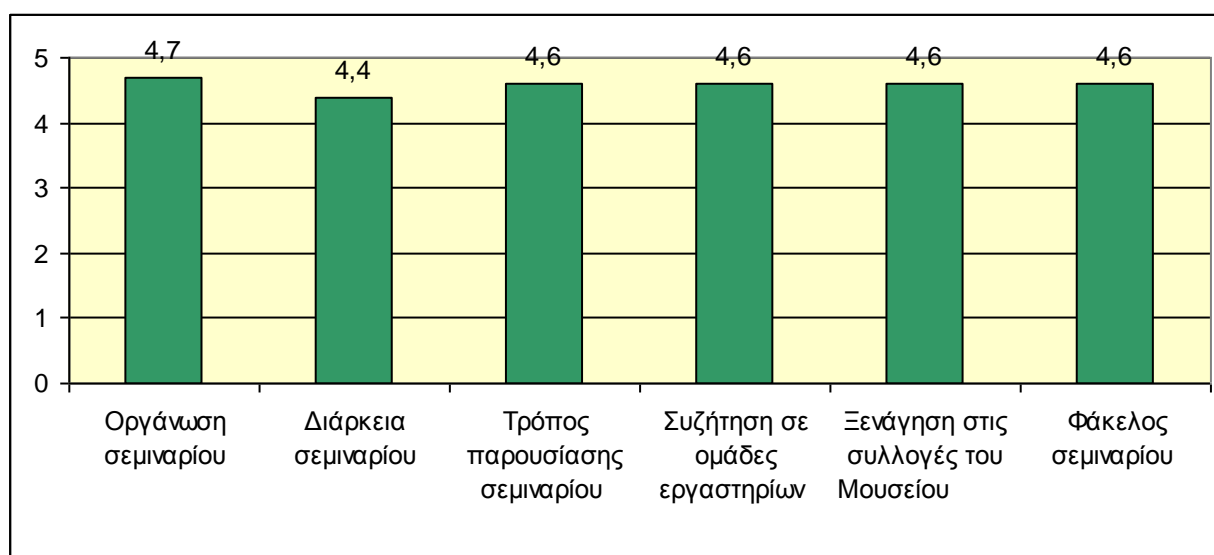
Οι δύο πρώτες ερωτήσεις ήταν κλειστού τύπου με σκοπό να ερευνηθούν αν και με ποιο τρόπο οι εκπαιδευτικοί προετοίμασαν τους μαθητές τους για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Μόνο 2 εκπαιδευτικοί (από το ίδιο σχολείο) απάντησαν ότι λόγω έλλειψης χρόνου, δεν προετοίμασαν τους μαθητές τους. Οι υπόλοιποι απάντησαν θετικά και παραπάνω από τους μισούς (17) αναφέρθηκαν ότι ασχολήθηκαν με την προετοιμασία περισσότερο από 3 ώρες. 12 εκπαιδευτικοί απάντησαν ότι ασχολήθηκαν 1-3 ώρες και 3 εκπαιδευτικοί λιγότερο από 1 ώρα.

Για την προετοιμασία των μαθητών χρησιμοποιήθηκε κυρίως το υλικό που παραδόθηκε στους εκπαιδευτικούς στο σεμινάριο. Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 4, αξιοποιήθηκαν περισσότερο ο εκπαιδευτικός φάκελος «Ακρόπολη και Αναστήλωση» και η ιστοσελίδα της ΥΣΜΑ.

Γράφημα 4: Υλικό για προετοιμασία μαθητών

Στις ερωτήσεις 3 & 4 που αφορούν το σεμινάριο και το κατά πόσο βοήθησε στην προετοιμασία των μαθητών για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να βαθμολογήσουν το σεμινάριο από το 1 έως το 5 (με άριστα το 5). Οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι βοηθήθηκαν πολύ βαθμολογώντας τη συμβολή του σεμιναρίου με 4,6/5 και απάντησαν ομόφωνα, όπως φαίνεται στο διάγραμμα (γράφημα 5) ότι η οργάνωση και η όλη διαδικασία του σεμιναρίου ήταν άριστη.

Γράφημα 5: Αξιολόγηση σεμιναρίου από τους εκπαιδευτικούς

Στην τελευταία ερώτηση (5) της πρώτης ενότητας, ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς να συμπληρώσουν εάν συμφωνούν ότι η ηλικία των μαθητών που επιλέχθηκε είναι η κατάλληλη. Μόνο δύο εκπαιδευτικοί

διαφώνησαν και σχολίασαν ότι θα ήταν καλύτερα να γίνεται το πρόγραμμα στην α' ή στη β' τάξη του γυμνασίου.

2^η Ενότητα

Κατά τη διάρκεια του προγράμματος (ερωτήσεις 6-11)

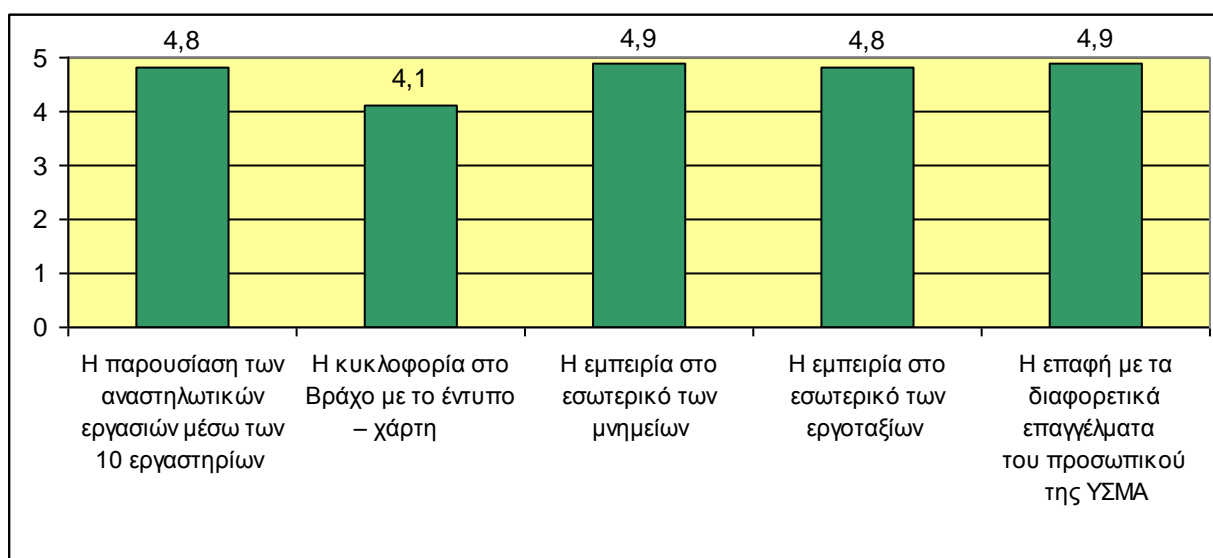
Οι εκπαιδευτικοί έκριναν σχεδόν στο σύνολο τους (ερώτηση 6) ότι η διάρκεια του προγράμματος ήταν ικανοποιητική. Ένας απάντησε ότι ήταν μεγάλη και ένας ότι ήταν μικρή.

Ενθαρρυντικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι το σύνολο των καθηγητών απάντησε ότι το πρόγραμμα ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες των μαθητών (ερώτηση 7). Η ικανοποίηση των μαθητών άλλωστε επιβεβαιώνεται και από την ανάλυση των ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν από τους ίδιους. Συμπληρωματικά, 17 εκπαιδευτικοί σχολιάζουν και μεταφέρουν τη θετική εικόνα που αποκόμισαν οι μαθητές από το πρόγραμμα. Ενδεικτικά:

«Ενθουσιάστηκαν οι μαθητές από το χώρο και το μέγεθος των μνημείων, από το πάθος των τεχνιτών για την αναστήλωση και τη χρήση των σύγχρονων εργαλείων τους», 13^ο Γυμνάσιο Πειραιά

Στη συνέχεια, η ερώτηση 8 καλεί τους εκπαιδευτικούς να συμπληρώσουν την άποψη τους για ενδεχόμενο γεγονός που δυσκόλεψε τη συμμετοχή τους κατά τη διάρκεια του προγράμματος. 31 εκπαιδευτικοί απάντησαν ότι δεν αντιμετώπισαν δυσκολίες και μόνο 4 εκπαιδευτικοί κατέθεσαν ότι είχαν κάποιες δυσκολίες όπως, η επιλογή των 30 παιδιών που θα συμμετείχαν στο πρόγραμμα.

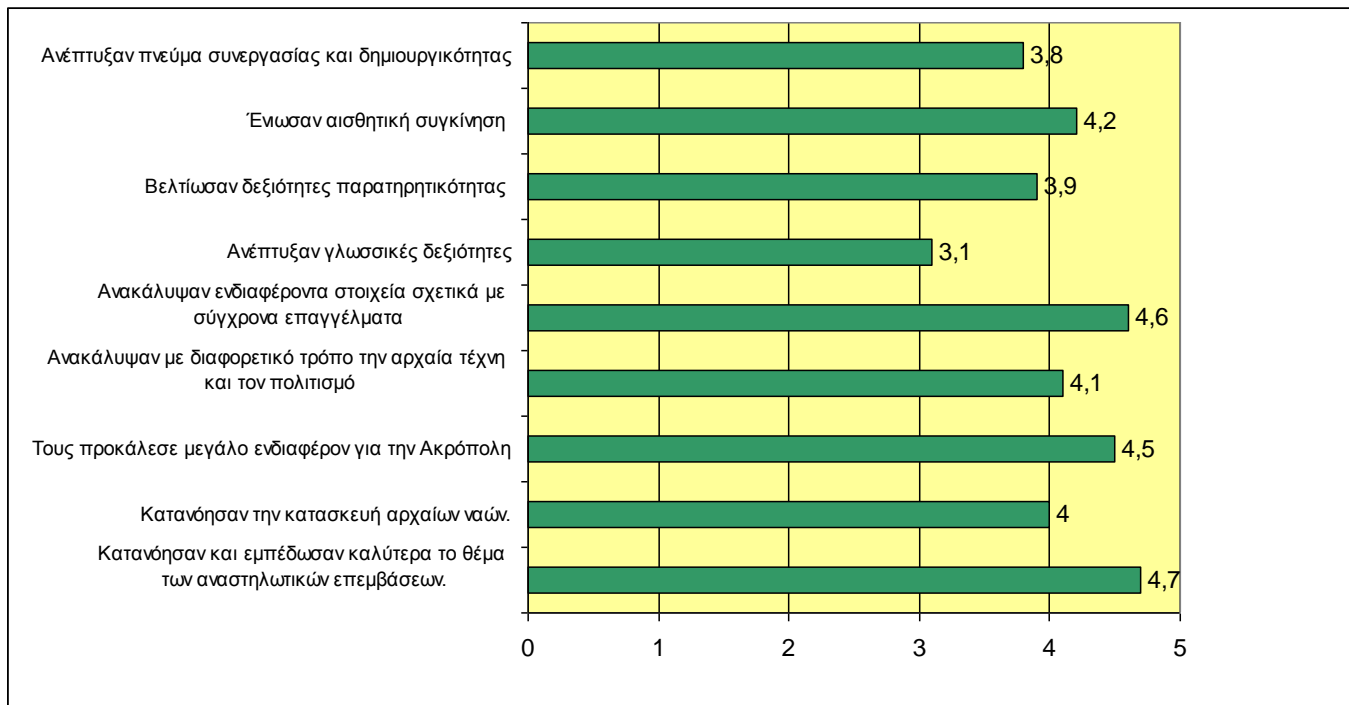
Για την καταγραφή δεδομένων όσον αφορά στα ποιοτικά στοιχεία του προγράμματος, οι εκπαιδευτικοί (ερώτηση 9) βαθμολόγησαν σε πεντάβαθμη κλίμακα προεπιλεγμένα χαρακτηριστικά του προγράμματος. Τα αποτελέσματα αποτυπώνονται στο γράφημα 6 και είναι ιδιαίτερα θετικά.

Γράφημα 6: Αξιολόγηση χαρακτηριστικών προγράμματος

Ένας από τους βασικότερους στόχους της αξιολόγησης ήταν η αποτύπωση της εμπειρίας των μαθητών. Η εμπειρία και κατ' επέκταση η μάθηση αφορούν την αύξηση ή την επιπλέον καλλιέργεια δεξιοτήτων, ικανοτήτων, γνώσεων, αξιών και συναισθημάτων. Απευθυνόμενοι στους εκπαιδευτικούς (ερώτηση 12), παραθέσαμε λίστα με 9 προτάσεις και τους ζητήσαμε να μας πουν κατά πόσο ισχύουν βαθμολογώντας από το 1 έως το 5.

Τα αποτελέσματα (γράφημα 7) είναι πολύ ικανοποιητικά και σε συνδυασμό με τις απαντήσεις των μαθητών που παρουσιάστηκαν παραπάνω (ερώτηση 3) φαίνεται ότι η εμπειρία ήταν πολυδιάστατη. Αν και ο προφανής στόχος του προγράμματος ήταν η κατανόηση του θέματος των αναστηλωτικών επεμβάσεων, παρατηρούμε ότι οι μέσοι όροι είναι επίσης καλοί όσον αφορά στον εμπλουτισμό γνώσεων και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων.

Γράφημα 7: Αξιολόγηση εμπειρίας μαθητών

3^η Ενότητα

Μετά από το πρόγραμμα (ερωτήσεις 12-13).

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι μετά το πρόγραμμα οι 24 από τους 34 εκπαιδευτικούς απάντησαν ότι είχαν προγραμματίσει να κάνουν σχετική εργασία. Οι εργασίες αφορούσαν κυρίως:

1. παρουσίαση φωτογραφιών,
2. συνδυασμό γλωσσικής άσκησης και αξιοποίησης φωτογραφιών,
3. έρευνα επαγγελματικού προσανατολισμού
4. εμβάθυνση στα μαθηματικά
5. εικαστικές δραστηριότητες,

Αν και οι δύο στους τρεις εκπαιδευτικούς οργάνωσαν με τους μαθητές τους κάποιο είδος δραστηριότητας, οι περισσότεροι από αυτούς (15) συμπληρώνουν ότι δεν επιθυμούν να συμμετάσχουν σε ημερίδα για να παρουσιάσουν τις εργασίες.

Η τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου προτρέπει τους εκπαιδευτικούς να σημειώσουν οποιοδήποτε σχόλιο δικό τους ή των μαθητών. Η ερώτηση ήταν ανοιχτή και σχολίασαν 18 από τους 34 εκπαιδευτικούς. Τα σχόλια ήταν στο σύνολο τους θετικά. Συγκεκριμένα, 10 εξέφρασαν την ικανοποίηση και τη χαρά τους για τη συμμετοχή στο πρόγραμμα, 5 ευχήθηκαν να επαναληφθεί και να συμπεριλάβει περισσότερους μαθητές και 3 πρότειναν να οργανωθεί ξανά στις αρχές της σχολικής χρονιάς. Ενδεικτικά παραθέτουμε:

«Θεωρώ την πρωτοβουλία σας εξαιρετικά θετική. Ακόμα κι αν τα παιδιά έδειξαν κόπωση (3,5 h περιήγηση ήταν ομολογουμένως κουραστική) κατέγραψαν μια εμπειρία, που παρότι η ηλικία τους ίσως δεν επιτρέπει να την αξιολογήσουν σε όλο της το μέγεθος- θα έρθει η ώρα να την αποκωδικοποιήσουν σωστά. Πιστεύω πως αν το πρόγραμμα γινόταν στις αρχές της σχολικής χρονιάς, θα είχαμε περισσότερα χρονικά περιθώρια να κάνουμε κάποιες δραστηριότητες σχετικές και να συζητήσουμε-αξιολογήσουμε την εμπειρία.» 8^ο Γυμνάσιο Αθηνών

«Ήταν μοναδική εμπειρία, θα ήθελαν και άλλοι μαθητές να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα. Τα παιδιά είπαν ότι ήταν ενδιαφέρουσα η ξενάγηση, τους κίνησαν το ενδιαφέρον και δεν βαρέθηκαν όπως γίνεται πολλές φορές σε ξεναγήσεις αρχαιολογικών χώρων.» 16^ο Γυμνάσιο Αθηνών

«Μια εξαιρετικά ωφέλιμη, πρωτότυπη και διαφορετική εμπειρία. Μας βοήθησε να δούμε με άλλο μάτι τα μνημεία της Ακρόπολης και να βιώσουμε την ιστορική συνέχεια του πολιτισμού παρατηρώντας πώς η σύγχρονη τεχνολογία "υποστηρίζει", προστατεύει και αναδεικνύει την αρχαία τέχνη. Συγχαρητήρια.» 65^ο Γυμνάσιο Αθηνών

«Η πρωτοβουλία σας ήταν η καλύτερη στιγμή της σχολικής χρονιάς που πέρασε.» 2^ο Γυμνάσιο Καλλιπόλης

«Εξαιρετική εμπειρία! Μία γνωριμία με την Ακρόπολη διαφορετική, που δεν θα ξεχάσουμε ποτέ! Τέτοια εκπαιδευτικά προγράμματα έχουν ενδιαφέρον, προκαλούν αισθητική συγκίνηση και βοηθούν τα παιδιά να κατανοήσουν την αρχαία τέχνη. Ευχή μας: να συνεχίσετε...» 65^ο Γυμνάσιο Αθηνών.

«Ιδιαίτερα επιμελημένη η οργάνωση και ο τρόπος παρουσίασης του σεμιναρίου. Καλό θα ήταν να πραγματοποιείται στις αρχές της σχολικής χρονιάς και να έχει μεγαλύτερη διάρκεια.» 7^ο Γυμνάσιο Ν. Σμύρνης.

«Πολύ οργανωμένο πρόγραμμα και ιδιαίτερα ελκυστικό λόγω της ιδιαιτερότητάς του.» 13^ο Γυμνάσιο Περιστερίου.

«Συγχαρητήρια για την όλη προσπάθεια! Είναι βέβαιο ότι όσα είδαμε, μάθαμε και θαυμάσαμε (μαθητές και εκπαιδευτικοί), θα μας συνοδεύουν σε ολόκληρη τη ζωή μας.» 1^ο Γυμνάσιο Αγ. Δημητρίου

«Ήταν η εμπειρία που αλλάζει την οπτική του ανθρώπου, μαθητή και εκπαιδευτικού, για τη ζωή και τη χώρα μας.» 2^ο Γυμνάσιο Υμηττού.

Συμπεράσματα

Λαμβάνοντας υπόψη τις απαντήσεις των μαθητών και των εκπαιδευτικών καθώς και τα επιμέρους σχόλια, συμπεραίνουμε ότι οι μαθητικές ομάδες κατανόησαν τη σημασία των επεμβάσεων, έδειξαν έντονο ενδιαφέρον για την τεχνολογία και τη μέθοδο αναστήλωσης και εν γένει χάρηκαν πολύ με τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα. Παράγοντες που συντέλεσαν στην επιτυχία ήταν:

1. η επιλογή της Γ' Γυμνασίου που αποδείχθηκε σωστή καθώς οι μαθητές έχουν πλέον το υπόβαθρο να αντιληφθούν τη διαδικασία και τη σημασία των επεμβάσεων αλλά και να ανακαλύψουν πτυχές της Ακρόπολης που ενδεχομένως δεν είχαν σκεφτεί ποτέ.

2. το είδος του εκπαιδευτικού προγράμματος, καθώς δεν εστίαζε μόνο στο παρελθόν των μνημείων αλλά συνδεόταν και με το σήμερα. Η καινοτόμος τεχνολογία, οι επιστήμες και τα επαγγέλματα που ίσως δεν είχαν ξανακούσει, κέντρισαν το ενδιαφέρον των μαθητών.

3. η είσοδος των μαθητών στο εσωτερικό του Παρθενώνα. Οι μαθητές απόλαυσαν αυτήν την εμπειρία και θεώρησαν την επίσκεψη τελείως ξεχωριστή από οποιαδήποτε άλλη.

4. η επαφή με το προσωπικό που εντυπωσίασε ιδιαίτερα τους μαθητές, καθώς γνώρισαν το πλήθος των ειδικοτήτων που συνεργάζονται για την αναστήλωση. Πολλοί μάλιστα επηρεάστηκαν όσον αφορά στον επαγγελματικό τους προσανατολισμό.

5. το σεμινάριο και οι κατευθυντήριες οδηγίες που δόθηκαν στους εκπαιδευτικούς, καθώς συνέβαλαν τόσο στην προετοιμασία των μαθητών πριν την επίσκεψη στην Ακρόπολη όσο και στις δραστηριότητες τους μετά το πρόγραμμα.

6. ο εμπλουτισμός του εκπαιδευτικού προγράμματος με το υλικό που προσφέρθηκε στα σχολεία, καθώς διευκόλυνε την κατανόηση του θέματος από τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές και τους έδωσε εναλλακτικές δυνατότητες προσέγγισης.

Μαθητές και εκπαιδευτικοί ζητούν επίσης το πρόγραμμα να γίνεται πιο συχνά και να δέχεται περισσότερους μαθητές. Αυτό όμως παρουσιάζει ανυπέβλητους περιορισμούς, καθώς ο χώρος των εργοταξίων χρειάζεται να διαμορφώνεται κατάλληλα κάθε φορά για τέτοιου είδους δραστηριότητες και ο έντονος ρυθμός των εργασιών δεν μπορεί να διακόπτεται σε συχνή βάση.

Ε. Καϊμάρα, Α. Λεοντή, Κ. Χατζηασλάνη, Σ. Παράσχου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Μια μέρα στην Ακρόπολη αναστηλώνοντας τα μνημεία της» Ερωτηματολόγιο για τους μαθητές που συμμετείχαν στο πρόγραμμα

Γεια σου ξανά! Θα θέλαμε να μάθουμε τις εντυπώσεις σου από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που παρακολούθησες στην Ακρόπολη (29/03/12 ή 30/03/12) και για αυτό σε παρακαλούμε να συμπληρώσεις το παρακάτω ερωτηματολόγιο.

Σχολείο _____
Φύλο: Αγόρι Κορίτσι

1) Είχες επισκεφθεί ξανά την Ακρόπολη, πριν από τη μέρα του εκπαιδευτικού προγράμματος;
ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ναι, με την οικογένεια ή με το σχολείο και σε ποια τάξη ήσουν: _____

2) Γνώριζες κάποια πράγματα για την Ακρόπολη και τα έργα αναστήλωσης πριν από την ημέρα του προγράμματος;

Για την Ακρόπολη ΠΟΛΛΑ ΑΡΚΕΤΑ ΛΙΓΑ ΤΙΠΟΤΑ
Για τα έργα αναστήλωσης ΠΟΛΛΑ ΑΡΚΕΤΑ ΛΙΓΑ ΤΙΠΟΤΑ

3) Σημείωσε όπου συμφωνείς

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που παρακολούθησα στην Ακρόπολη μου άρεσε επειδή:

ΝΑΙ ΟΧΙ ΙΣΩΣ

α) Έμαθα για τις αναστηλωτικές επεμβάσεις που γίνονται στην Ακρόπολη	☐	☐	☐
β) Συμμετείχα σε εργαστήρια	☐	☐	☐
γ) Η επίσκεψη ήταν διαφορετική από τις συνηθισμένες	☐	☐	☐
δ) Γνώρισα τα επαγγέλματα της ομάδας των αναστηλωτικών επεμβάσεων	☐	☐	☐
ε) Μπήκα στο εσωτερικό των μνημείων	☐	☐	☐
στ) Ένιωσα συγκίνηση λόγω της επαφής με τα μνημεία	☐	☐	☐
ζ) Ήμουν με τους συμμαθητές μου	☐	☐	☐
σ' ένα χώρο έξω από το σχολείο	☐	☐	☐

Υπάρχει κάτι άλλο που σε εντυπωσίασε από αυτά που είδες και γνώρισες στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα;

4) Ποια από τα 10 εργαστήρια που συμμετείχες σου άρεσαν πιο πολύ και γιατί;

5) Σε βοήθησε ο χάρτης στην κατανόηση των εργαστηρίων του προγράμματος και στην κυκλοφορία πάνω στην Ακρόπολη;

ΠΟΛΥ ΑΡΚΕΤΑ ΟΥΤΕ ΛΙΓΟ ΟΥΤΕ ΠΟΛΥ ΛΙΓΟ ΚΑΘΟΛΟΥ

Σε περίπτωση που σε **δυσκόλεψε** ο χάρτης, γράψε μας τον λόγο:

---

6) Παρακαλούμε βάλε όπου συμφωνείς

Το πρόγραμμα στην Ακρόπολη

ΝΑΙ

ΟΧΙ

ΙΣΩΣ

α) με παρακίνησε να αναζητήσω πληροφορίες για τα μνημεία της Ακρόπολης

β) με παρακίνησε να αναζητήσω πληροφορίες για αναστηλωτικά έργα και σε άλλα μνημεία.

γ) με παρακίνησε για (συμπλήρωσε αν αναζήτησες πληροφορίες για κάτι άλλο)

Για να βρω επιπλέον πληροφορίες ανέτρεξα σε

Ίντερνετ

Ιστοσελίδα ΥΣΜΑ

Εγκυκλοπαίδεια

Σχολική βιβλιοθήκη

Υλικό που μου δόθηκε από τον εκπαιδευτικό

Άλλο _____

7) Νομίζεις ότι το εκπαιδευτικό πρόγραμμα χρειαζόταν και κάτι άλλο;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Αν ναι, τι έχεις να προτείνεις;

---

8) Με τι ασχολείσαι στον ελεύθερό σου χρόνο; Ποιες είναι οι δραστηριότητες που προτιμάς;

Διάβασμα λογοτεχνικών βιβλίων

Μουσική

Αθλητισμός

Κόμικς

Τηλεόραση

Κινηματογράφος

Παιχνίδια

Θέατρο

Ηλεκτρονικά παιχνίδια

Ίντερνετ

Άλλο _____

Σ' ευχαριστούμε πολύ για τη βοήθειά σου. Οι απαντήσεις σου θα μας βοηθήσουν πολύ για να βελτιώσουμε το επόμενο εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

Τμήμα Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης ΥΣΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Μια μέρα στην Ακρόπολη αναστηλώνοντας τα μνημεία της» Ερωτηματολόγιο για τους εκπαιδευτικούς των σχολείων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα

Σε συνέχεια του εκπαιδευτικού προγράμματος με θέμα «Μια μέρα στην Ακρόπολη αναστηλώνοντας τα μνημεία της» που παρακολουθήσατε με μαθητές του σχολείου σας στην Ακρόπολη (29.3.12 ή 30.3.12), σας παρακαλούμε να συμπληρώσετε το παρακάτω ερωτηματολόγιο (ένα ο κάθε εκπαιδευτικός).

Σχολείο: _____ Ειδικότητα: _____
----

1) α. Πραγματοποιήθηκε κάποιο είδος προετοιμασίας στους μαθητές σας για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα;
ΝΑΙ ΟΧΙ

β. Αν όχι, για ποιους λόγους δεν πραγματοποιήθηκε προετοιμασία;

- Έλλειψη χρόνου
- Έλλειψη ενδιαφέροντος μαθητών
- Δυσχρηστία-δυσκολία στην κατανόηση του θέματος
- Άλλο _____

γ. Αν ναι, πόσος χρόνος αφιερώθηκε στην επεξεργασία του εκπαιδευτικού υλικού και στην προετοιμασία τα των μαθητών για το πρόγραμμα;

1 ώρα 1- 3 ώρες 3 ώρες <

2) Τι από τα παρακάτω χρησιμοποιήσατε για την προετοιμασία των μαθητών σας;

- Εκπαιδευτικός φάκελος «Ακρόπολη και Αναστήλωση»
- Ταινία «Τα έργα στην Αθηναϊκή Ακρόπολη»
- Ιστοσελίδα ΥΣΜΑ
- Διαδικτυακή Εικονική Περιήγηση (acropolis-virtualtour.gr)
- Αφίσες
- Εκπαιδευτικό έντυπο «Πάμε στην Ακρόπολη»
- Βιβλίο «Φωτογραφίες από τα έργα στην Αθηναϊκή Ακρόπολη»
- Βιβλίο «Ακρόπολη και Εκπαίδευση»
- Μουσειοσκευές Τμήματος

ΑΛΛΟ _____

3) Πώς θα βαθμολογούσατε το σεμινάριο στο Μ. Ακρόπολης (2.3.12) από το 1 έως το 5 (με άριστα το 5);

• Οργάνωση σεμιναρίου	1	2	3	4	5
• Διάρκεια σεμιναρίου	1	2	3	4	5
• Τρόπος παρουσίασης σεμιναρίου	1	2	3	4	5
• Συζήτηση σε ομάδες εργαστηρίων	1	2	3	4	5
• Ξενάγηση στις συλλογές του Μουσείου	1	2	3	4	5
• Φάκελος σεμιναρίου	1	2	3	4	5

4) Πόσο πιστεύετε ότι βοήθησε το σεμινάριο στη προετοιμασία των μαθητών σας για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα; (1=καθόλου, 5=πολύ)

1   2   3   4   5

5) Η ηλικία των μαθητών (Γ' Γυμνασίου) πιστεύετε ότι ήταν κατάλληλη;

ΝΑΙ   ΟΧΙ

Αν όχι, ποια τάξη νομίζετε ότι θα έπρεπε να συμμετάσχει;

---

6) Πώς σας φάνηκε η διάρκεια του εκπαιδευτικού προγράμματος;

ΜΙΚΡΗ   ΜΕΓΑΛΗ   ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ

7) Το πρόγραμμα ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες των μαθητών σας;

ΝΑΙ   ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ, μπορείτε να αναφέρετε κάποια σχόλιά τους;

---

8) Σημειώστε εάν υπήρξε κάποιο γεγονός ή συμβάν που δυσκόλεψε τη συμμετοχή σας κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

---

9) Πόσο άρεσαν τα παρακάτω χαρακτηριστικά του προγράμματος στους μαθητές σας (βαθμολογήστε με άριστα το 5):

- Η παρουσίαση των αναστηλωτικών εργασιών μέσω των 10 εργαστηρίων 1   2   3   4   5
- Η κυκλοφορία στο Βράχο με το έντυπο - χάρτη 1   2   3   4   5
- Η εμπειρία στο εσωτερικό των μνημείων 1   2   3   4   5
- Η εμπειρία στο εσωτερικό των εργοταξίων 1   2   3   4   5
- Η επαφή με τα διαφορετικά επαγγέλματα του προσωπικού της ΥΣΜΑ 1   2   3   4   5

10) Ποια από τα 10 εργαστήρια που συμμετείχε η ομάδα σας άρεσε σε σας και στους μαθητές σας;

---

1) Τι από τα παρακάτω πιστεύετε ότι προσέφερε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα στους μαθητές σας (βαθμολογήστε με άριστα το 5):

- Κατανόησαν και εμπέδωσαν καλύτερα το θέμα των αναστηλωτικών επεμβάσεων. 1   2   3   4   5
- Κατανόησαν την κατασκευή αρχαίων ναών. 1   2   3   4   5
- Τους προκάλεσε μεγάλο ενδιαφέρον για την Ακρόπολη. 1   2   3   4   5
- Ανακάλυψαν με διαφορετικό τρόπο την αρχαία τέχνη και τον πολιτισμό. 1   2   3   4   5
- Ανακάλυψαν ενδιαφέροντα στοιχεία σχετικά με σύγχρονα επαγγέλματα(π.χ. του αρχαιολόγου, αρχιτέκτονα, φωτογράφου, μαρμαροτεχνίτη). 1   2   3   4   5
- Ανέπτυξαν γλωσσικές δεξιότητες. 1   2   3   4   5

- Βελτίωσαν δεξιότητες παρατηρητικότητας. 1 2 3 4 5
- Ένωσαν αισθητική συγκίνηση. 1 2 3 4 5
- Ανέπτυξαν πνεύμα συνεργασίας και δημιουργικότητας. 1 2 3 4 5

Τίποτα από τα παραπάνω.

Άλλο _____

2) Θα πραγματοποιηθεί εργασία/δραστηριότητα από τους μαθητές σχετική με το πρόγραμμα;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Εάν ναι, περιγράψτε τη μας συνοπτικά:

_____
_____

13) Θα ενδιαφερόσασταν να παρουσιάσετε τις εργασίες/δραστηριότητες των μαθητών σας σε μία Ημερίδα που ίσως πραγματοποιηθεί στις αρχές της επόμενης σχολικής χρονιάς.

ΝΑΙ ΟΧΙ

14). Σχόλια/Παρατηρήσεις (δικά σας και των μαθητών σας)

_____
_____
_____

Η συμπλήρωση του εντύπου είναι απαραίτητη για την Υπηρεσία μας.

Σας ευχαριστούμε πολύ!